

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1134092/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליעזר איגרא, הרב שלמה שפירא, הרב ציון לודאילוז

המערער (משיב בערעור שכנגד): פלוני (ע"י ב"כ טו"ר פנחס לוי)

נגד

המשיבה (מערערת בערעור שכנגד): פלונית (ע"י ב"כ עו"ד בצלאל הוכמן)

הנדון: שְׁעָרוֹף גבוה של 'מאתיים זקוקין' על דרך פשרה וכפיצוי גירושין; הדרך הראויה
בכתיבת כתובה הנוקטת סכום זה

פסק דין

פסק הדין והערעורים

בפנינו ערעורים הדדיים על פסק דינו של בית הדין האזורי מתאריך כ"ז בסיוון התשע"ז (21.6.17) שבו נקבע:

א. האיש – האב (המערער ומשיב בהליך שבפנינו) מחויב במזונות שלושת ילדיו בסך של 5,000 ש"ח, ומלבד זאת יחויב בחלקו היחסי במדור ילדיו בשכר דירה בת שלושה חדרים בלבד (ככל שהאם תשכור דירה לאחר מכירת הדירה המשותפת),

ב. האיש פטור מלשלם פיצויי גירושין מעבר לחיובו בסך 5,220 ש"ח דמי הכתובה (מאתיים זקוקים כסף צרוף, לפי השיטה המקלה ביותר בחשוב סכום זה).

על שני חלקי פסק דין זה הוגשו הערעורים.

הליך והכרעה

בהחלטתו מיום י' בכסלו תשע"ח ביקש בית דיננו את הבהרת בית הדין האזורי, כיצד הגיע בית הדין לגובה המזונות שפסק. כן ביקש את הבהרת עמדת בית הדין האזורי בעניין תביעת האישה לפיצוי עקב סכום הכתובה הנמוך שקבע בית הדין ובפרט לאור טענות האישה על התנהלותו של האיש ועל הסיבה לגירושין.

הוצגה בפנינו החלטתו – הבהרתו של בית הדין האזורי:

באשר למזונות הבהיר בית הדין שטענות האם לגובה השתכרותו של האב בפועל לא גובו במסמכים. בנסיבות העניין כנראה אין אפשרות להצגת מסמכים, אולם מהתרשמות בית הדין בשני הרכבים שונים – הן במסגרת הדיון במזונות זמניים והן במסגרת הדיון במזונות קבועים – מרמת החיים שבה חיו בני הזוג החליט בית הדין לקבוע את הסכום שקבע.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

סוגיית המזונות

כידוע בית הדין הגדול לא נוהג להתערב בהחלטות שנקבעו בעקבות התרשמותו של בית הדין האזורי, המכיר ובוחרן היטב את העובדות. משכך אין מקום שנתערב בהחלטת בית הדין האזורי ובשיקולים שהובילו אותו הנראים נכונים בנסיבות העניין.

לפיכך אנו דוחים את ערעורי שני הצדדים בעניין המזונות.

פיצוי גירושין

באשר לערעור הנוסף על פסק בית הדין האזורי מתאריך כ"ז בסיוון התשע"ז (21.6.17) שדחה את תביעת האישה לפיצויי גירושין, וזאת, על אף שהמשיב – הבעל לשעבר חויב בתשלום מלוא דמי הכתובה בסך מאתיים זקוקין כסף שאותם שִׁעָרוּ כבוד בית הדין האזורי בשווי של 2,784 גרם כסף צרוף.

עילת הערעור המרכזית היא שמאחר שבית הדין האזורי ראה לנכון לחייב את המשיב במלוא הכתובה – לאור הבנתו בפסק הדין שיוזם הגירושין הוא הבעל והאישה הייתה מוכנה לשלום בית, אלא שבשל סירובו לנסות להשלים הסכימה גם היא לגירושין, ומאחר שהשִׁעָרוּ של הכתובה הוא נמוך ביותר (כ"ח 5,200 ש"ח), הרי שזה המקום לחייב בפיצויי גירושין, כנהוג וכמקובל לטענת בא כוח המערערת.

יש לציין שעיון בשתי תביעות הגירושין של הבעל אינו מעלה עילה אמיתית שיש בה כדי לחייב את האישה להתגרש.

לאחר שמיעת דברי הצדדים ולאחר העיון בחומר שבתיק, הגיע בית הדין למסקנה שאכן זה המקום לדון באפשרות לפיצויי גירושין.

אולם מאחר שנחלקו הדעות בשאלה העקרונית של חיוב בפיצויי גירושין ומאחר שבתיק הנוכחי ניתן להמיר את פיצויי הגירושין בשִׁעָרוּ גבוה של מאתיים זקוקין כסף – שלגבי שוויים נחלקו הדעות בין הפוסקים, כשגם פסיקת בתי הדין בנושא זה אינה שווה ודעות רבות הוזכרו בפסקי הדין השונים של בתי הדין הרבניים – נכון יותר לעשות זאת. כמו כן בהתחשב בעובדה שהאישה קיבלה מחצית מהדירה כמתנה מאבי המשיב בתחילת הנישואין ללא השתתפות צד האישה בקניית הדירה ומחצית דירה זו מועברת לאישה במסגרת חלוקת הרכוש עם גירושיהם. אשר על כן, בית הדין קובע, שכפשרה הקרובה לדין ומבלי לנקוט עמדה חד-משמעית בשאלת פיצויי הגירושין על כל פנים בפסק דין זה, המשיב – הבעל לשעבר יחויב לאישה בכתובה סך השווה לארבעה-עשר קילוגרם כסף כשִׁעָרוּ של מאתיים זקוקי הכסף.

סך זה ישולם לפי שווי הכסף ביום התשלום.

זהו החיוב לדעת הרוב.

לדעת המיעוט, בנסיבות תיק זה, ומאחר שהבעל לא חויב בפועל בפיצויי גירושין, יש לחייב את המשיב – הבעל לשעבר – במאתיים זקוקין כסף לפי השִׁעָרוּ של השיטה המחמירה (החזון איש), דהיינו חמישים ושבעה קילוגרם כסף.

אשר על כן בית הדין קובע:

א. ערעורי הצדדים בעניין גובה המזונות נדחים.

ב. הערעור בעניין שווי הכתובה והפיצויים מתקבל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האיש חייב לשלם לאישה, כדעת הרוב, שווי מעודכן נכון ליום התשלום של ארבעה-עשר קילוגרם כסף צרוף. סכום זה ישולם בתוך תשעים יום ממועד החלטה זו.

ג. אין צו להוצאות.

ד. בית הדין סוגר את התיק.

הדרך הראויה בקביעת תוספת הכתובה מלכתחילה ובהבהרת תוספת הנקובה ב'זקוקין' וכדומה

בשולי ההחלטה נוסף את הדברים הבאים בסוגיית הכתובות הנקובות במאתיים זקוקין כסף:

איננו יכולים להתעלם ממה שאמר בא כוח האישה, שהאיש הסכים לשלם כתובה בסכום שקבע בית הדין האזורי משום ששווי זה הוא 'כשווי קופסת אתרוג'. פסיקת סכום זה, וכפי שמלמדת גם אמירה זו, בוודאי אינה מהווה מחסום לבעל מלגרש את אשתו. בסכום זה תהיה ודאי קלה בעיניו להוציאה בזמן הזה.

אומנם סכום זה נקבע הרבה פעמים בפסיקות בתי הדין מפני שזוהי הדעה המקלה בקביעת הסכום, וכבר האריכו בדבר זה בפסקי דין רבים, וגם חלק מהח"מ ביררו עניין זה ואין כאן מקומו. אולם המעין בעיני פקחא יודע שהסיבה שנהגו באשכנז להוסיף – מאה ליטריין, כמבואר בתוספות ריש פרק אף על פי (כתובות נד, ב), או מאתיים זקוקין שנהגו לאחר מכן בפולין – הייתה כדי שיקשה בעיניו להוציאה וכדברי התוספות והראשונים בכתובות שם, שסכום זה היה סכום גבוה מאוד.

לדעתנו לפי המנהג הנוהג כיום (בעיקר בחוגים מסוימים), לכתוב כתובה בנוסח המובא בנחלת שבעה, שבו התוספת היא מאתיים זקוקין בלבד ללא תוספת סכום כסף נוסף – סביר להניח שרוב מסדרי הקידושין ובוודאי החתנים אינם יודעים במה התחייבו.

ואם היו יודעים מהו הסכום שיתחייבו בפועל, על פי הפסיקה מספק – יש בדבר משום זלזול הן באישה הן בתקנה ובמנהג שנהגו.

ועל כל פנים, לדעתנו, יש להוסיף בכתובות במפורש, לפי איזו שיטה התחייב ומה הוא הערך של מאתיים זקוקים שייגבו בכל מקרה ומקרה לגופו. ולדעתנו, על הרבנות הראשית לתת הנחיות והוראות מפורשות למסדרי הקידושין כדי שהסכום שייכתב בכתובה יהיה ידוע למסדר הקידושין וכדי שיוכל להבהיר את סכום ההתחייבות לבעל, שאם לא כן יש מקום לחשש ההלכתי שהתחייבותו לא חלה כלל, ואפילו בסכום הנמוך. ואין זה דומה למה שכתב הרשב"א בתשובתו (חלק א תרכט, מיוחסות עז) ונפסק בשולחן ערוך (חושן משפט סא, יג וכעין זה לעיל מה, ג; אבן העזר סו, יג בהגה) שעם הארץ שכותב כתובה, אף שאנו יודעים שלא הבין על מה חתם אפילו הכי חייב. שהרי טעמו של דבר הוא מפני שהיה יכול לברר ולא בירר ו'סמך על הסופר'. מה שאין כן בסכום זה, שנאמרו בו דעות רבות ושונות, הווי מילתא דליכא לברורי, ומהיכי תיתי שתחול התחייבותו. ויש להאריך עוד בדברים ואין כאן מקומם.

פסק הדין מותר לפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של הצדדים.

ניתן ביום י"א באלול התשע"ח (22.8.2018).

הרב ציון לודאילוז

הרב שלמה שפירא

הרב אליעזר איגרא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים